

Grænser for nudging?

Forleden deltog jeg i et arrangement, hvor professor Cass R. Sunstein fra Harvard Law School forelæste om en ny bølge i den offentlige administration: *nudging*. Nudging er det en behaviouristisk model, der drejer sig om at få folk til at træffe nogle bestemte valg, der er gode for dem selv eller det samfund, de lever i.

Nudging er en art økonomisk adfærdsregulering, som vi især kender fra den private sektor og fra business-skoler, hvor man længe har udviklet og implementeret modeller for, hvordan man fx kan få kunderne til at købe bestemte varer, og hvor den primære logik således er en markedslogik. Det kommer næppe som en overraskelse, at den økonomiske behaviourisme har stået særlig stærkt i USA, der som samfund forsøger at give optimale vilkår til markedet.

Forelæsningen var velbesøgt, hvad der skyldes, at den økonomiske behaviourisme nu også er blevet et voldsomt populært værktøj i den offentlige sektor. Det er ikke kun markedet, der kan vinde ved at få borgeren til at købe bestemte produkter; den offentlige sektor øjner også muligheder for store besparelser – og bedre livsførelse for borgeren, såmænd – hvis man kan få borgeren til at træffe nogle bestemte valg. Vi skal 'defaultes' og nudges, så vi automatisk gør det rigtige, som

professoren sagde igen og igen, uden, vel at mærke, at vi er bevidste om vores 'valg'.

Han gav masser af eksempler på, hvordan små ændringer – fx at sætte termostaten en grad lavere i alle offentlige bygninger – havde resulteret i store besparelser, og så helt uden at borgerne var bekendte med ændringerne. Han fortalte om, hvordan vi allerede lever meget nudgede liv uden at tænke over det, når vi fx handler i internetvirksomheder, der efterfølgende sender 'personlige' forslag til vores næste køb, baseret på vores forrige køb. Eller når vi ledes hen mod skraldespande med vores skrald, fordi der er fodspor malet på vejen. Eller når bornholmere, som led i øens nudging-strategi, skal 'vælge' mellem danskvand og danskvand i deres supermarkeder og kun får øje på colaen, hvis de aktivt søger den.

Hvorfor så grænser?

Vi lever i en tid, der ifølge professoren kan kaldes for 'personalized default rule'. De moderne teknologier understøtter nudging-processer, og den offentlige administration forsøger i dag i mange lande – også Danmark – aktivt at nudge befolkningen til en bestemt livsstil, uden at det bemærkes af befolkningen selv.

Men hvorfor så tale om 'grænser for nudging', når nu det synes at være et fænomen, der samlet set skal understøtte

gode processer i samfundet? Der er selvfølgelig også en kritik af dette fænomen, som især rejses fra et klassisk humanistisk ståsted.

Kritikkens afsæt er, at nudging ikke kun leder til offentlige besparelser, sundere liv, bedre teknologiudnyttelser mv., men også til, at borgerne potentielt bliver dummere og dummere, da de aldrig stilles over for de valg, der dybest set er med til at udvikle os og gøre os til refleksive mennesker. Vi reduceres til marionetdukker, der lever 'default' liv, ledet på vej af halv- eller helksjulte teknologier, hvis modeller og strategier vi ikke er i stand til at gennemskue. Med andre ord: Kan den højt skattede myndiggørelse af borgeren blive presset af ekspertsamfundets nudge-teknologier?

Min 'defaultede' indstilling, for personlig indstilling har jeg vel næppe mere, er, at det også er skønt at være fri for så mange valg, og at nudging kan ses som en naturlig følgesvend i samfund som de vestlige, hvor mængden af informationer og potentielle valgmuligheder ingen grænser synes at have. Her hjælper nudging til at sætte grænser for, hvad jeg skal vide for at kunne gebærde mig nogenlunde kompetent i samfundet. ■

*Nanna Mik-Meyer, antropolog
Professor (mso), Institut for organisation,
CBS*

KLUMMEN (LAT. COLUMNNA)

Psykolog Nyts klummetekster skrives på skift af seks personer, som har fået frie hænder til at ytre sig om tendenser i det moderne liv og samfund. Skribenterne repræsenterer vidt forskellige fagområder – og opgaven lyder ikke på at skrive om psykologi.